

DELO NAŠIH ZAVODOV IN DRUŠTEV
ATTIVITÀ DEI NOSTRI ISTITUTI E DELLE NOSTRE SOCIETÀ
ACTIVITIES BY OUR INSTITUTIONS AND ASSOCIATIONS

OCENE IN POROČILA
RECENSIONI E RELAZIONI
REVIEWS AND REPORTS

**DELO NAŠIH ZAVODOV IN DRUŠTEV
ATTIVITÀ DEI NOSTRI ISTITUTI E DELLE
NOSTRE SOCIETÀ
ACTIVITIES BY OUR INSTITUTIONS
AND ASSOCIATIONS**

**PET LET SODELOVANJA ZAVODA RS ZA VARSTVO
NARAVE IN KNEŽEVINE MONAKO NA PODROČJU
VARSTVA NARAVE**

Zadnji dan maja in prvi dan junija 2006 se je v Sloveniji mudil Njegova Presvetla Visokost monaški knez Albert. Ob običajnih protokolarnih vsebinah tovrstnih državniških obiskov je bil obisk prvega moža Kneževine Monako namenjen predvsem varstvu narave. Natančneje, seznanitvi s projekti, ki jih je v preteklih petih letih, ob finančni pomoči kneževine, izpeljal Zavod RS za varstvo narave. Ohranjanje narave in predvsem varstvo morskega ekosistema je že desetletja ena pomembnih dejavnosti monaške knežje družine Grimaldi. Knez Albert predseduje, podobno kot že njegov oče pred njim, komisiji za znanstveno raziskovanje Sredozemlja (CIESM), ki združuje prek 1500 znanstvenikov iz vseh sredozemskih držav. V Monaku so države podpisnice Barcelonske konvencije podpisale dodatke k Protokolu o posebej zavarovanih območjih in biotski raznovrstnosti v Sredozemlju. Omenjeni dodatki vključujejo tako se-

Sl. 1: Robert Turk predstavlja knezu Albertu knjigo "Ogrožene vrste in habitatni tipi v slovenskem morju", ki jo je s finančno pomočjo Kneževine Monako izdal Zavod Republike Slovenije za varstvo narave.

Fig. 1: Robert Turk presenting to His Highness Prince Albert the book "Endangered Species and Habitat Types in the Slovenia Sea", edited by the Institute of the Republic of Slovenia for Nature Conservation with financial support of the Principality of Monaco.

Sl. 2: Naslovnica študije o habitatnih tipih na območju Strunjanskih solin in Stjuža.

Fig. 2: Front cover of the study covering various habitat types in the areas of Strunjan salt-pans and Stjuža.

znam ogroženi vrst kot kriterije za izbor območij, ki so posebnega pomena za ohranjanje biotske raznovrstnosti v Sredozemlju. Nenazadnje pa Monako gosti tudi sekretariat dogovora o varstvu kitov v Sredozemlju, Črnem morju in bližnjih vodah Atlantika (ACCOBAMS) in je ustanovni član velikega zavarovanega območja, ki se v Genovskem zalivu razteza na kar 87.500 km².

Zamisli o sodelovanju Zavoda RS za varstvo narave in Urada za mednarodno sodelovanje Kneževine Monako je pravzaprav rezultat sodelovanja predstavnikov obeh institucij na področju uresničevanja določb Barcelonske konvencije oz. njenega Protokola o posebej zavarovanih območjih in biotski raznovrstnosti Sredozemlja. Na osnovi razgovorov o potrebnih aktivnostih na področju varovanja morskih zavarovanih območij ter biotske raznovrstnosti slovenskega morja in morskega obrežja je bil leta 2002 sklenjen prvi sporazum o sodelovanju, v katerem je sodeloval tudi regionalni center za zavarovana območja Barcelonske konvencije s sedežem v Tunisu (RAC SPA). Na osnovi sporazuma je Zavod RS za varstvo narave označil morsko mejo Na-

travnikov pozejdonke je opredeljeno kot prioriteta tako v okviru Barcelonske konvencije kot v okviru habitatne direktive EU. V letu 2003 je Zavod RS za varstvo narave pridobil digitalne ortofoto posnetke rastišča med Žuster- no in Izolo, izdelal natančno karto rastišča, označil rob travnika na morskem dnu, s pomočjo morske biološke postaje v Piranu opravil raziskave najpomembnejših ekoloških dejavnikov na rastišču, organiziral predavanja dveh profesorjev korziške univerze na temo podvodnih travnikov, pripravil razstavo o podvodnih travnikih in postavil informativne table na parkirišču v neposredni bližini rastišča in na kopališču v Žusterni.

Uspešna uresničitev vseh naštetih aktivnosti je bo- trovala podpisu novega, tokrat triletnega sporazuma za obdobje 2004–2006, ki je sodelovanje razširil tudi na področje Alpske konvencije. V uresničevanje programa se je tako poleg piranske vključila tudi kranjska območna enota Zavoda RS za varstvo narave. V letu 2004 je bilo opravljeno kartiranje habitatnih tipov na območju Naravnega rezervata Strunjan – Stjuža, pri- pravljena je bila razstava ter izdana zgibanka o mo- kriščih na območju sotočja Save Dolinke in Save Bohinjke, izpeljana je bila inventarizacija ptičjih vrst na tem območju ter zgrajeno razgledišče na Šobčevem bajerju. V letih 2005 in 2006 so bile aktivnosti kranjske enote ZRSVN usmerjen v varovanje narcisnih trav- nikov na Jelovici, v uresničevanje sporazuma pa se je vključil tudi Triglavski narodni park z varstvenimi ukrepi na območju Kleka. Piranska enota ZRSVN pa je v zadnjih dveh letih izpeljala postavitev lesene pešpoti prek sredozemskega slanega travnika pri sv. Nikolaju v Ankaranu ter izdajo knjige "Ogrožene vrste in habitatni tipi v slovenskem morju", avtorjev Lovrenca Lipeja, Roberta Turka in Tihomirja Makovca.

Sl. 3: Informativna tabla o edinem travniku pozejdonke v Tržaškem zalivu – ob obalni cesti Koper–Izola.

Fig. 3: Information board about the only *Posidonia oceanica* meadow in the Gulf of Trieste – along the Koper–Izola trunk road.

ravnega spomenika Debeli rtič s plovkami, postavil informativne table ter ponatisnil zgibanko o zavarovanem območju.

V naslednjem letu je bil podpisan nov sporazum, na osnovi katerega sta Kneževina Monako in RAC SPA financirala številne aktivnosti, namenjene varovanju edinega travnika morske cvetnice pozejdonke (*Posidonia oceanica*) v slovenskem morju ter osveščanju javnosti o pomenu tega izjemnega habitatnega tipa za ohranjanje biotske raznovrstnosti morskega ekosistema. Ohranjanje

Sl. 4: Lesena pešpot na območju sredozemskega slanega travnika pri sv. Nikolaju v Ankaranu.

Fig. 4: Wooden pathway within the area of Medi- terranean salt meadow near Sv. Nikolaj at Ankaran.

Vse navedene aktivnosti so NPV Knezu Albertu in drugim članom delegacije Kneževine Monako (predsedniku vlade, članom parlamenta) predstavili mag. Robert Turk, vodja piranske enote, in Metod Rogelj, vodja kranjske enote Zavoda RS za varstvo narave, ter mag. Martin Šolar iz Triglavskega narodnega parka, ob njihovem obisku piranske Morske biološke postaje in blejskega gradu. Posebej natančno se je o opravljenem

pozanimal NPV Knez Albert in izrazil veliko zadovoljstvo nad dosedanjim sodelovanjem, hkrati pa obljubil svojo pomoč in podporo tudi v prihodnje. Na osnovi navedenega že potekajo pogovori med Zavodom RS za varstvo narave in Uradom za mednarodno sodelovanje Kneževine Monako o bodočih aktivnostih in novem triletnem sporazumu o sodelovanju.

Robert Turk

**OCENE IN POROČILA
RECENSIONI E RELAZIONI
REVIEWS AND REPORTS**

Lovrenc Lipej, Robert Turk & Tihomir Makovec:
ENDANGERED SPECIES AND ENDANGERED HABITAT
TYPES IN THE SLOVENIAN SEA
Zavod RS za varstvo narave, Ljubljana, 2006

On the occasion of the international "Conservation of Biodiversity in the Northern Adriatic" workshop held the 25th of May 2006 in Strunjan (Slovenia), the book entitled "*Endangered Species and Endangered Habitat Types in the Slovenian Sea*", written by Lovrenc Lipej, Robert Turk and Tihomir Makovec, was presented.

The Gulf of Trieste is known from time immemorial for its marine flora and fauna richness. Because of this wealth, many European researchers have travelled to our coast since the second half of 19th century to study and collect biological material for private collections or museums.

Many species, common in the Adriatic and Mediterranean Seas, bring today in their scientific name the testimony of a past dedicated to the first observations, morphological descriptions of organisms and the long stays of many eminent scientists (e.g. *Muggiaea kochi*) in the Gulf of Trieste, at that time considered a true paradise for naturalists. The main consequence of this proliferation of science and scientists in the northern Adriatic area was the establishment of many institutions devoted to marine research. Within many scientists, Aristocle Vatova must be mentioned. Born in Koper in 1897, he is no doubt the father and pioneer of the benthos ecology research in the Adriatic Sea. His subdivision of benthic dominion in zoocoenoses has remained valid till this very day. The citation of his work (1949) in this new publication must be considered a rightful legitimization.

The Gulf of Trieste and the entire northern Adriatic area in general holds an important and traditional fishery activity. The purse seine net, locally known as "sac-caleva", used to catch small pelagic fish, was designed and built in Izola (1927). The consequence was the development of numerous fish industries, mainly in Izola, for many decades representing one of the most important economic activities in the Istrian Peninsula.

The marine environment was subjected to many kinds of stresses due to human activities. Large coastal portions were modified, industrial and urban plants have caused a production and dispersion of polluting compounds into the sea, trawling fishery has played an important part in the modification of the seabed. Consequently, the Slovenian sea could no longer be re-

cognized as naturalists' paradise anymore. However, it should be pointed out that these human activities have raised the living standard of the local population.

Only in the 1960s, the concept of ecology began its gradual development, and today more attention is devoted to the protection of the environment. Many studies have been made till now and a more detailed knowledge about marine environment is available.

The present book, almost 240 pages long, presents the synthesis of all available data and cognitions about the species and habitat types that could die or disappear in the natural environment of the Slovenian coastal sea. The book is written in Slovenian and in English, which will enlarge the circle of readers, both scientists who will be able to use the passed on knowledge and the admirers of the marine environment.

In the introductory part, the authors emphasize that the book is a marine Red List, which comprises not only endangered animal and vegetal species, like other Red Lists do, but endangered habitat types as well. In the next chapter, the reader can find the main characteristics of the Mediterranean, Adriatic and of the small although in no way poor Slovenian sea. The research methods follow, with an explanation of the criteria used in the selection of endangered species and habitat types. The ensuing longer chapters comprise exhaustive descriptions of endangered species in the Slovenian sea, data about their expansion, habitats and threats to their survival. Here, three species of seagrasses and 41 animal species, from sponges, anthozoans, gastropods, bivalves and crabs to cartilaginous and bony fishes, turtles, birds and mammals are presented. The accompanying photos, maps and excellent drawings enrich descriptions of species and their distribution in the marine environment.

In the chapter dealing with endangered habitat types in the Slovenian sea, the authors describe endangered biocoenoses in the coastal belt. The list includes two supralittoral, four mediolittoral, six infralittoral and four circalittoral biocoenoses. The very clear description of various biocoenoses will give an opportunity to identify such habitat types in the natural environment also to a layman. In the next thematic block, the authors point out the factors affecting the biodiversity of the Slovenian sea and could greatly contribute to habitat degradation. These are not only factors originating from human activities, like urbanization and consequently pollution, fishing and mariculture activities, but also factors of natural origin, like the constant slow spreading of southern species toward the north.

The book also lists research institutions engaged in research of marine biodiversity and the legal tools designed for the conservation of biotic and landscape diversity as well as for sustainable use of natural sources. Some data are also given on Marine Protected Areas and their importance in the conservation of marine biodiversity in Slovenian waters like in other seas, with the

list of action plans adopted by contracting parties of the Barcelona Convention for the protection of the Mediterranean monk seal, marine turtles, cetaceans, marine vegetation, birds, chondrichthyan fishes and for the prevention of non-indigenous species being introduced in these waters.

The present publication is a precious, qualitative review of endangered species and habitat types in the Slovenian sea, which should not be the only book dealing with this topic, but should represent just the beginning of a constant, professional monitoring of endangered animal and vegetal species and their living environment in the Slovenian sea, earmarked for the prevention of irreparable damages. The book is enriched by valuable biological data as well as by long-standing experience in this field, presented through the eyes of three authors with different profiles: an enthusiastic scientist, a fanatic nature-conservator and a talented photographer and designer.

Nicola Bettoso & Martina Orlando Bonaca

DIVERSIDAD Y CONSERVACIÓN DE LOS AMBIENTOS
KÁRSTICOS: EJEMPLOS VALENCIANOS Y
ESLOVENOS/
PESTROST IN OHRANJANJE KRAŠKE POKRAJINE:
PRIMERI IZ VALENCIJE IN SLOVENIJE/
DIVERSITY AND CONSERVATION OF KARST
LANDSCAPES: VALENCIAN AND SLOVENIAN
EXAMPLES

Znanstveno-raziskovalno središče Koper Univerze na Primorskem je do lanske jeseni na Kraškem robu opravljalo triletni projekt "Ohranitev in varstvo ogroženih habitatov/ vrst na območju Kraškega roba". V treh letih, kolikor je trajal projekt, ki ga je sofinancirala Evropska

unija prek program LIFE-Narava, so primorski strokovnjaki skupaj s številnimi domačimi in tujimi partnerji poskušali ustvariti razmere, ki naj bi omogočile ohranitev narave in kulturne krajine ter izjemne biotske pestrosti, predvsem z aktivno soudeležbo lokalnega prebivalstva.

Za doseg tega cilja pa so bile koristne španske izkušnje. Med partnerji je bila namreč tudi vlada avtonomne španske province Valencije, kjer so že pred leti uspešno začeli uresničevati naravovarstveni model mreže rastlinskih mikroz rezervatov, ki tudi v evropskem merilu dobiva vse večji pomen in podporo. Več kot dvesto takih rezervatov v Valenciji daje izvrstne rezultate pri varovanju ogroženih vrst, predvsem ker je takšen način veliko preprostejši in hitreje izvedljiv od prizadevanj za zaščito kompleksnejših območij. Zaradi velikih podobnosti med kraškimi pokrajinami v Valenciji in na našem Kraškem robu ter velike pestrosti življenja na obeh območjih ne čudi, da je prišlo do sodelovanja v skupnem projektu. Eden izmed rezultatov je tudi skupni, trijezični (špansko-slovensko-angleški) zbornik, ki nam skozi prispevke strokovnjakov primerjalno predstavlja poznavanje pestrosti življenja in prizadevanja po ohranjanju kraških pokrajin v Valenciji in Sloveniji.

Za podrobnejšo predstavitev Valencije in njenih predvsem rastlinskih bogastev v zborniku ni dovolj prostora, spoznamo le osnovne pokrajinske poteze in pomen rastištva, med katerim so številni endemiti in relikti. Izpostavljen je kraški svet s podzemnimi jamami in kraškimi kali. Takšna okolja dajejo možnost za preživetje številnim vrstam, ki ga v sušni pokrajini sicer ne bi imele. Verjetno za nas, slovenske bralce najpomembnejši del zbornika pa je predstavitev izkušnje, ki so si jo v Valenciji pridobili z razvojem rastlinskih mikroz rezervatov. Emilio Laguna, ki velja za očeta tega valencijskega pristopa k ohranjanju narave, nas skupaj s sodelavci popelje na začetek devetdesetih let, ko je nastala pobuda po nastanku omrežja majhnih območij, ki so pomembna za ohranitev redkih in ogroženih vrst. Tako je mogoče brez dolgotrajnih zakonskih priprav, ki jih za sabo potegne ustanavljanje parkov, doseči hitro in učinkovito varovanje populacij tudi na zasebnih zemljiščih. Pokrajinski svet valencijske avtonomne vlade namreč daje finančno podporo, od enkratnih odškodnin za vključitev v omrežje do dotacij (tudi do 18 tisoč evrov letno na posameznega lastnika) za nakup zemljišč in izdelavo načrtov upravljanja. Od dobrih 230 mikroz rezervatov, kolikor jih je bilo v Valenciji ob nastajanju zbornika, je 30 zasebnih. Ker omrežje mikroz rezervatov velja za eno najbolj izjemnih pobud na področju varstva in ohranjanja rastištva v evropskem merilu, valencijski strokovnjaki sodelujejo pri prenosu tega modela v druge dežele, med katerimi je tudi Slovenija, za začetek zgolj s Kraškim robom.

V prispevku slovenskih avtorjev kratki predstavitvi projekta na Kraškem robu (avtorjev Andreja Sovinca in

Bojane Lipej) in metodam kartiranja habitatnih tipov (Mitje Kaligariča in Branke Trčak) sledi predstavitev flore in vegetacije (M. Kaligarič), posebej sta izpostavljeni dve vrsti, stenoendemična Tommasinijeva popkoresa in raznolistna mačina, prva ogrožena zaradi človekovih aktivnostih v stenah, druga predvsem zaradi hitrega zaraščanja travnišč (M. Kaligarič in Boštjan Surina). Od živali, ki najdejo zavetje v bogastvu rastlinskega sveta, sta Andrej Gogala in Dušan Devetak predstavila stenice in mrežekrilce, Franc Rebeušek metulje, Boris Kryštufek sesalce, Lovrenc Lipej, Andrej Sovinc in Bojana Lipej pa so obdelali ptice, še posebej ujede in sove. Poleg suhih kraških travnišč in skalnatih ostenij, ki jim je namenjen največji del pozornosti, se bralec lahko zadrži še pri kalih in vlogi, ki jo imajo ti vodni objekti za ohranjanje ogroženih vrst, predvsem dvoživk. Pomen kalov v nekdanjem življenju domačinov je orisala Zvona Ciglič, med dvoživkami, ki naseljujejo kale, edine stoječe površinske vode na Krasu, pa se je sprehodila Katja Pobjoljšaj. Rezultat preučevanja rastleinstva in živalstva je – skladno s španskimi izkušnjami – na koncu zbornika predstavljeni predlog za mikroz rezervate na Kraškem robu. Od tridesetih predlaganih je največ – skoraj polovica – suhih travnišč, drugo so kali ter stenska in gozdna okolja.

Označeni mikroz rezervati so v času projekta zaživelj tudi na ozemlju Kraškega roba, na potezi pa je država, da prizadevanja po tovrstni zaščiti razširi tudi na druga občutljiva in vrstno bogata območja ter postavi pravne okvire, sicer se dobra praksa z druge strani Sredozemlja ne bo uspešno zasedrala na naših tleh. V prazno bodo izzvenele besede valencijskih strokovnjakov, ki sta sodelovala v projektu, da Sredozemlje ni zgolj morje, marveč vodna pot, po kateri se poleg kultur pretakajo tudi znanja in izkušnje, nenazadnje tudi take, ki so povezane z varstvom narave in upravljanjem okolij.

Igor Maher

Davorin Tome, Andrej Sovinc & Peter Trontelj:
PTICE LJUBLJANSKEGA BARJA
DOPPS, Ljubljana, 2005

Knjiga Ptice Ljubljanskega barja je prišla na mojo knjižno polico ravno v pravem času. Čeprav sem tako ali drugače s pticami povezan že petinštirideset let, je naše največje barje zame skoraj čista neznanka. A ko sem v začetku tega leta sklenil, da pod drobnogled vzamem nekatere izmed ptic, ki gnezdijo v tem predelu Slovenije, sem ugotovil, da je ta knjiga nepogrešljiv spremljevalec prav takšnih, ki se sami prvič odpravljamo odkrivati skrivnosti Ljubljanskega barja.

Pa poglejmo, kaj nam knjiga, ki je izšla leta 2005 v založbi Društva za opazovanje in proučevanje ptic Slovenija, ponuja na svojih 418 straneh. Pričakovanja so upravičeno visoka, že ko pregledamo avtorje – tri priznana imena slovenske ornitologije: Davorin Tome, Andrej Sovinc in Peter Trontelj. Pri tako obsežnem delu sodelavcev na terenu ni nikoli preveč, in tokrat je avtorjem priskočilo na pomoč 38 popisovalcev ptic, 31 pa je bilo zunanjih sodelavcev Prirodoslovnega muzeja Slovenije, ki so prispevali podatke o ujetih oz. obročkanih pticah.

Kartiranje ptic je bila osnova za doseganje dveh ciljev: naravoslovnega in naravovarstvenega. Pri prvem gre za dokumentiranje stanja ptic, in sicer števila posameznih vrst, kdaj in kje se zadržujejo, kdaj in kje gnezdijo in podobno. Še pomembneje se mi zdi sledenje naravovarstvenemu cilju, kjer gre predvsem za ugotavljanje, ali so območja na Barju pomembna za ohranitev posameznih vrst v nacionalnem in mednarodnem merilu. Ta za ogrožene ptice zelo pomembna območja so avtorji iskali in določili z metodo kopičenja števila osebkov nacionalno pomembnih vrst v posameznih kvadrantih. Po analiziranju gostote izbranih ptic na posameznih površinah so avtorji določili vzhodno, zahodno in severno pomembno območje. Skupno so na Barju določili 42 odstotkov celotne površine, ki imajo za tam

gnezdeče ptice velik pomen. Ločeno so obravnavane ogrožene ptice, ki gnezdiijo v odprtih biotopih (prepelica, kosec, priba, veliki škurh, poljski škrjanec, drevesna cipa, repaljščica, močvirna trstnica, siva penica) in v grmovno-gozdnih sestojih (sloka, rečni cvrčalec, kobličar, pisana penica). Osnova za določitev pomembnosti je bilo število parov v kvadratu 1 x 1 km. Lahko bi rekli, da so bili naravovarstveni cilji in prizadevanja uspešni, saj so bili zaključki temelj za uvrstitev območja v mrežo Natura 2000 – ključni steber varstva narave v Evropski uniji. Delo 41 ornitologov in drugih sodelavcev, ki so skupaj opravili 1593 ur opazovanj in zbiranja podatkov na terenu, se je tako obrestovalo že na samem začetku.

Prva tri poglavja izmed štirinajstih nas na kratko seznanjajo s pticami Barja, z zgodovino raziskovanja, geografijo, podnebjem in življenjskimi prostori tega predela. Naslednja poglavja pred osrednjim delom so namenjena predstavitvi metod zbiranja podatkov za ptice pomembnih območij. Manj izkušenim pride prav poglavje "Kako brati knjigo". To poglavje skupaj z metodologijo dela je prevedeno tudi v angleščino.

Delo obravnava 258 vrst ptic, ki jih natančno prostorsko in časovno opredeljuje. Te so v glavnem delu nazorno predstavljene s tekstualnim delom, fenogramom opazovanj, gnezdilke s karto razširjenosti ter s tabelo statistike zbiranja podatkov. Bralec v tekstualnem delu najprej izve, kakšen status sploh ima obravnavana ptica. Najpomembnejša je seveda ločnica med gnezdilkami (nedvomna ali potrjena, verjetna, možna) in tistimi, ki so se tam le zadrževale ali območje raziskave preletele. Kjer je bilo število podatkov za neko vrsto dovolj veliko, so avtorji le te prikazali statistično obdelane v tabelah in diagramih, tako da bralec dobi natančno predstavbo o

raziskanih spremenljivkah. Branje tega dela je kot pojedina iz polne skleda – vsakdo si vzame toliko, kolikor potrebuje. Mislim pa, da prav nihče, ki bo kdaj kasneje delal primerjave v zvezi s statusom, fenologijo ali dinamiko populacije posamezne vrste, ne bo imel težav, saj so vsi potrebni podatki prikazani nadvse nazorno.

Problem pa je, kadar hočemo neko vrsto poiskati na terenu. V knjigi je v kodirani mreži v rastru 1 x 1 km za gnezdeče vrste na simboličnem zemljevidu prikazano, v katerem kvadratu neka vrsta ptice gnezdi. Tudi največje število najdenih gnezdečih parov v kvadratu je ponazorjeno z velikostjo kroga. Pogrešil pa sem natančen zemljevid z vsemi topografskimi podrobnostmi. Še najboljše bi bilo, če bi bil odtisnjen na zadnjo stran in hrbtišče knjige, kjer bi ga našli zelo hitro. Nič ne bi bilo narobe, če bi bil celo na formatu A2 in nato zložen ob notranjem delu platnice. Na njem naj bi bile vrstice in kolone označene enako kot na manjših "zemljevidih" posameznih vrst, in tako bi bilo iskanje gnezdečih vrst – delo na terenu zelo olajšano. Zemljevid je sicer izšel skupaj s seznamom napak, ni pa razdeljen v kolone in stolpce – nima mreže. Ker je tudi premajhen, bo najboljše, če si ga izdelate sami, posebno če načrtujete obsežnejše delo na terenu.

Monografija Ptice Ljubljanskega barja je zgodovinski presek avifaune ob koncu 20. stoletja, visoke strokovne in kulturne vrednosti, po kateri bodo lahko segali sedanji rodovi in zanamci, ki bodo ta predel hoteli natančno spoznati in raziskati ali samo poiskati enkratne lepote in uživati v njih.

Boris Kozinc